

TÜRKİYE YAHUDİLERİNİN BATILILAŞMASI

Çeviri: İbrahim YILDIZ

ARON RODRIGUE

AYRAÇ

Ayraç Yayınevi

Konur Sok. 14/2 06650 Kızılay /ANKARA Tel-Fax: (0312) 418 22 63

ARON RODRIGUE
**TÜRKİYE YAHUDİLERİNİN
BATILILAŞMASI**
"ALLIANCE" OKULLARI
1860 - 1925

ARON RODRIGUE
FRENCH JEWS, TURKISH JEWS
The Alliance Israélite Universelle and the
Politics of Jewish Schooling in Turkey,
1860 - 1925

Tarih Dizisi : 03

© **AYRAÇ YAYINEVİ**

ISBN : 975 8087-15-0

Çeviren
İbrahim Yıldız

Yayına Hazırlayan
Onur Yıldırım

Birinci Baskı
Ayraç Yayınevi, Haziran 1997, Ankara

Kapak Tasarım
Ajans Replik

Sayfa Tasarım
Ajans Refleks

Baskı
Kültür Matbaası

Tarih Dizisi - 03

ARON RODRIGUE

**TÜRKİYE YAHUDİLERİNİN
BATILILAŞMASI**
"ALLIANCE" OKULLARI
1860 - 1925

Çeviren
İbrahim Yıldız

Ankara 1997

BİYOGRAFİ

Aron Rodrigue İstanbul'da doğdu. Doktora derecesini 1985'te Harvard Üniversitesi'nden aldıktan sonra, Indiana Üniversitesi'nde, yardımcı doçent ve doçent olarak tarih dersleri verdi. Halen Stanford Üniversitesi'nde tarih profesörüdür ve Yahudi Çalışmaları, Eva Chernov Lokey Kürsüsü'nün başındadır. İngilizce olarak, *French Jews, Turkish Jews: The Alliance Israélite Universelle and the Politics of Jewish Schooling in Turkey, 1860-1925* (1990) adı altında yayınlanan bu kitabın dışında, *Images of Sephardi and Eastern Jewries in Transition, 1860-1939: The Teachers of the Alliance Israélite Universelle* (1993) ve *The Jews of the Balkans: The Judeo-Spanish Community, 15th to 20th Centuries* (Esther Benbassa ile birlikte) (1995) kitaplarının da yazarıdır. Ayrıca *Ottoman and Turkish Jewry: Community and Leadership* (1992), *Une vie judéo-espagnole à L'Est : Gabriel Arié* (Esther Benbassa ile birlikte) (1992) ve *Guide to Ladino Materials in the Harvard College Library* (1992) adlı çalışmaların editörlüğünü yapmıştır.

Aileme
ve
Trakya Yahudi cemaatlerinin anısına

KISALTMALAR

AAIU	: Archives of the Alliance Israélite Universelle (Evrensel Yahudi Birliği Arşivi)
AI	: <i>Archives Israélites</i>
AIU	: Alliance Israélite Universelle (Evrensel Yahudi Birliği)
AZJ	: <i>Allgemeine Zeitung des Judentums</i>
BAIU	: <i>Bulletin semestriel de l' Alliance Israélite Universelle</i>
CZA	: Central Zionist Archives (Merkez Siyonist Arşivi, Kudüs)
ENIO	: Ecole Normale Israélite Orientale (Doğu Bilimleri Yüksekokulu)
JC	: <i>Jewish Chronicle</i>
MAE	: Archives of the Ministère des Affaires Etrangères, (Dışişleri Bakanlığı Arşivi, Paris)
PRO	: Public Records Office
UI	: <i>Univers Israélite</i>

İÇİNDEKİLER

Biyografi	iv
Kisaltmalar	vi
Teşekkür	viii
Türkçe Basıma Önsöz	x
Giriş	xv
I - "Doğu Yahudi Sorunu"nun Ortaya Çıkışı	1
Şam Olayı ve Özgürleşme İdeolojisi	1
1840 ve 1850'lerdeki Doğulu Yahudi İmaji	13
Alliance Israélite Universelle'in Kurulması	28
II- Tanzimat Devrinde Türkiye Yahudileri	41
Osmanlı Devleti ve Yahudi Cemaati	46
Türkiye Yahudilerinde Geleneksel Kitle Eğitimi	57
Eğitim Reformu, Toplumsal Kriz ve Yeni Okulların Kuruluşu	61
III- Eğitim Politikası: Alliance Israélite Universelle ve Türkiye Yahudi Cemaatleri	75
A.I.U. Okullarının kurulması	75
Öğretmenler, Komiteler, Cemaatler	91
IV- Türkiye Yahudilerinin Eğitimi	112
Öğretmenler ve Manevi Etki	113
Yahudi Eğitimi	126
Diller Pazarı Olarak A.I.U. Okulları	134
Yirminci Yüzyılın İlk Yıllarında A.I.U. Okullarının Durumu	142
V- Alliance Okulları ve Türkiye Yahudi Toplumu	151
Meslek Eğitimi	151
A.I.U. Okullarının Yarattığı Sosyal Etki	168
VI- Alliance Israélite Universelle ve Türkiye'de Siyonizmin Doğuşu	182
Alliance Zirvede: 1908	182
Siyonizmin İstanbul'da Ortaya Çıkışı	189
Türkiye Yahudilerinin Olgunlaşma Dönemi	198
Alliance'in Siyonizme Tepkisi	208
VII-Fransız Emperyalizmi ve Türk Milliyetçiliđi	220
Arasında: Türkiye'de Alliance'ın Sonu	220
Alliance ve Yakındoğu'da Fransız Çıkarları	220
İmparatorluktan Cumhuriyete : Türk Milliyetçiliđi Döneminde Alliance Okulları	240
Sonuç	255
Sözlük	265
Notlar	266
Kaynakça	318
İndeks	350

TEŞEKKÜR

Simon Schama ve Yosef Hayim Yerushalmi'ye, verdikleri destek ve cesaret için derinden müteşekkirim. Onların entelektüel teşvikleri Avrupa ve Yahudi tarihi alanlarındaki görüşlerimin şekillenmesinde çok etkili oldu. Patrice Higonnet'e, modern Fransız tarihinin temel özelliklerini daha iyi anlamamda oynadığı önemli rol için teşekkür ederim. Yine, Türk ve Osmanlı tarihinin birçok yanını benimle birlikte inceleyen ve tarih araştırmamda karşılaştırmalı yaklaşımın bir gereklilik olduğunun farkına varmamı sağlayan Omeljan Pritsak'a da teşekkür borçluyum.

Türk-Yahudi tarihi alanında birlikte çalıştığımız Esther Benbassa'ya, bu çalışmayı çeşitli safhalarında okuyup yorumlarını bildirdiği için müteşekkirim; yıllardır süregelen tartışmalarımızdan çok şey öğrendim. Jean-Cristophe Attias benimle bir ortaçağ uzmanının bakış açısını paylaştı ve bu iflah olmaz moderniste yerinde uyarılarda bulundu. Annie Benveniste ile A.I.U.'in birçok faaliyeti hakkında konuştuk; bu konuşmalar konuya sosyolojik açıdan bakmama yardımcı oldu.

Luis Dubin, David Fisherman ve Peter Mandler bu çalışmanın ilk halini okuyup ayrıntılı eleştirilerde bulundular. Onların katkıları kendi araştırma alanımı aydınlattığı gibi, farklı alanlarda pek çok şey öğrenmemi de sağladı. Benjamin Braude, çalışmamı gözden geçirme safhasında önemli tavsiyelerde bulundu. Peter Baldwin, Riva Kastoryano, Daniel Sherman ve Christopher Waters paha biçilmez dostluklarını ve entelektüel paylaşımcılıklarını benden esirgemediler. A.I.U.'in arşiv müdürü Georges Weill'e, Alliance arşivlerini kullanmama izin verdiği için teşekkür ederim. Alliance'ın kütüphane müdürü Yvonne Lévyne'ye, araştırmamı kolaylaştıran tüm çabaları için özel bir teşekkür borçluyum. Yine, koleksiyonlarını kullanmama izin veren Paris'teki Ministère des Affaires Étrangères Arşivi'ne,

Bibliothèque Nationale'e; Londra'daki Public Records Office'e; Kudüs'teki Ben Zvi Enstitüsü Kütüphanesi'ne, Yahudi Halkları Tarihi Merkez Arşivi'ne, Merkez Siyonist Arşivi'ne, Milli ve Üniversite Kütüphanelerine; Harvard'daki Widener Kütüphanesi ve Bloomington (Indiana)'daki Indiana Üniversitesi Kütüphanesi'ne teşekkür etmek isterim. Araştırma ve yazım sürecinin değişik safhalarında tavsiyelerde bulunup, yorumlarını, önerilerini ve yardımlarını esirgemedikleri için Michel Abitbol, Phyllis Albert, Jacob Barnai, Israel Bartal, Jay Berkovitz, Richard Cohen, Paul Dumont, Michael Graetz, Joseph Hacker, Otto Dov Kulka, Simon Schwarzfuchs, Michael Silber, Jacques Thobie ve Yaron Tsur'a en derin şükranlarımı sunarım.

Bu kitap son haline Kudüs'teki Hebrew Üniversitesi, Institute for Advanced Study'de getirildi; misafirperverliği için bu kuruma teşekkür ederim. Ve son olarak Indiana Üniversitesi'ne, oradaki Yahudi Çalışmaları Programı'na ve Tarih Bölümü'ne bana sağladıkları cesaret verici, teşvik edici ve daima destekleyici ortam için teşekkürü borç bilirim.

TÜRKÇE BASIMA ÖNSÖZ

Kitabımın Türkçe yayımlanmasını büyük bir memnuniyetle karşılıyorum. Hoşnutluğum, eserinin bir başka dile çevrildiğini gören bir yazar için bütünüyle doğal sayılabilecek akademik nedenler kadar, kişisel nedenlere de dayanıyor: İstanbul'da doğmuş olmamdan dolayı Türkçe, benim ilk aldığım kültürde belirleyici bir öge olmuştur. Çocukluk yıllarıma tamamı, atalarımın ve ait olduğum cemaatin yüzyıllar boyunca toplumsal yapısının ayrılmaz bir parçası olduğu Türkiye'de geçti. Eserimin, bu toplumsal çevreyi bu kadar uzun süre beslemiş olan bir memleketin dilinde okunduğunu görmek benim için bir sevinç kaynağıdır.

Bu kitabın yayımlanmasının beni hoşnut kılan akademik nedenlerine gelince: Türkiye Yahudi cemaatinin tarihi ve kültürü, geniş toplum kesimleri arasında olduğu kadar ülke içinde ve dışında Türk-Osmanlı tarih ve kültürü üzerinde çalışan bir çok bilim adamı arasında da pek iyi bilinmemektedir. Türkiye'de konuya ilişkin olarak yayımlanan çalışmaların ve basında çıkan yazıların büyük bölümü, genelde, bu tarihin yetersiz bir kavranışına dayanmakta ve pek de hayırhah olarak nitelendirilemeyecek görüşlere sahip belli çevrelerin yönlendirici etkisini taşımaktadır. Bu kitabın, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti'nin hayatında önemli rol oynamış bir grubun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacağını umuyorum. Burada Yahu-

di cemaatinin tarihindeki bir kesiti, cemaatin geçmişine ışık tutmak amacıyla araştırmaktayım. Fakat aynı zamanda, bu tarihsel gelişimi, onun ayrılmaz bir parçası olduğu dünya Yahudi tarihiyle birlikte Osmanlı-Türk tarihiyle de bütünleştirme amacı güdüyorum.

Bununla birlikte kitabın esas ilgi odağı olan Batılılaşma, Modern Türkiye'nin tarihi açısından merkezi öneme sahip bir olgudur. Bu sürecin çekirdek kadrosunu oluşturan Türk-Müslüman seçkinlerin gerçekleştirdiği eğitim reformları ve değişiklikler hakkında sıkça yayınlar yapılmakta, fakat gayri Müslim cemaatlerde yaşanan benzer gelişmeler pek dikkate alınmamaktadır. Batılılaşma süreci içinde değişik bölgelerdeki farklı dinsel, etnik ve sınıfsal grupların yaşadığı benzerlik ve ayrılıklar, bu karmaşık yönelimin kavranması açısından oldukça önemlidir. Bu kitabın, bir grup içindeki Batılılaşma diyalektiğinin dönüm noktalarını ve süreçteki sapmaları sergilemek suretiyle, Türkiye'yi tümünden etkileyen bu sürecin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacağını umuyorum.

Ancak Türkiye'deki bu yönelimin dış gelişmelerle sıkı sıkıya bağlantılı olması gibi, Türkiye Yahudileri özelinde yaşanan Batılılaşma girişimlerinin de benzer dış gelişmelerle bağlantılı olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Modern çağda Kuzey Avrupa'daki çoğu Yahudinin Yidiş dilini konuşan Eşkenazi olduğunu, buna karşın ana dilleri Ladino (Yahudi İspanyolcası) olan İspanya kökenli Sefardi Yahudilerin genellikle Müslüman topraklarında yaşadıklarını görmekteyiz. Gelgelelim, her iki grubun da tarihini, ilk defa olarak onsekizinci yüzyılın sonunda Batı'da egemen olmaya başlayan yeni yönetsel, ulusal, ekonomik ve kültürel yapılanmaların ortaya çıkışı şekillendirmiş ve nihayetinde, ister zorlamayla olsun, isterse diğer uluslardan

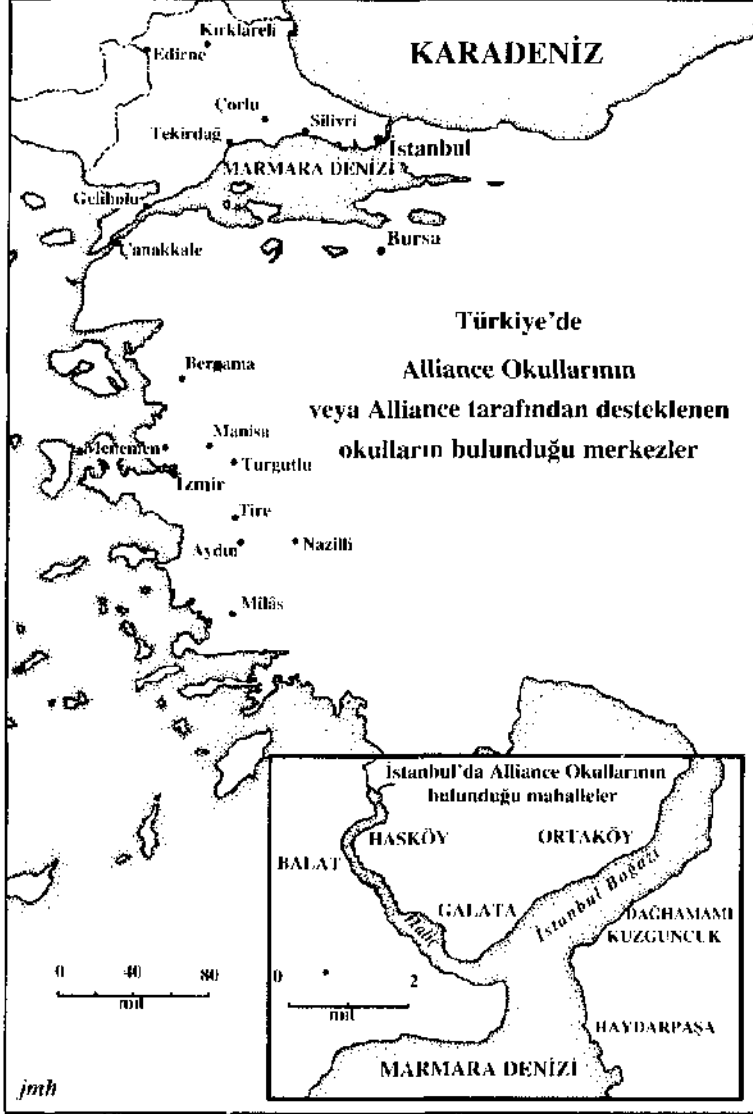
geri kalmama saikiyle yapılsın, Türkiye de dahil olmak üzere dünyadaki diğer ülkeleri etkisi altına almıştır. Batı'nın, özellikle Fransız Yahudilerinin, Türkiye Yahudilerinin Batılılaşmasına yönelik belirleyici çabaları göz önüne getirildiğinde, araştırmanın bu olguyu olabildiğince karşılaştırmalı bir düzeyde ele alması kaçınılmaz bir gereklilik oldu.

Dolayısıyla bu kitap Türkiye Yahudi cemaati, Osmanlı İmparatorluğu ve modern Avrupa Yahudi topluluğunun Batılılaşma sürecindeki tarihini inceleyerek ilerlemekte ve bir ulus devlet olarak bir dizi yeni değişkeni gündeme sokan ve böylece Batılılaşma olgusunu kökten etkilemiş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla sona ermektedir. Osmanlı Devleti ve onun seçkin zümresi, Fransa'yı kendilerine model olarak almışlar, Fransızca'yı da Batı'ya yetişmenin bir aracı olarak görmüşlerdir. Buna koşut, fakat bundan bağımsız bir gelişme olarak, bir Fransız-Yahudi örgütü olan *Alliance Israélite Universelle*'in eğitim alanındaki faaliyetleriyle birlikte Fransızca, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş döneminde Türkiye Yahudilerinin geniş kesimlerinin kültürel, toplumsal, siyasi ve ekonomik hayatını derinden etkileyen bir unsur olmuştur. Son bölümde açıklandığı gibi bu durum, Yahudilerin yeni Cumhuriyet'le bütünleşmeleri açısından önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu kitabın devamı olacak, cumhuriyetin kurulmasından sonraki döneme damgasını vuran Türkleştirme politikasının, 70 yıl içerisinde bu cemaati ve onun devlet nezdindeki konumunu nasıl bir değişime uğrattığı konusu, ayrı bir çalışma olarak yazarını beklemektedir.

Fakat bütün bunların ötesinde bu kitap okuyucuyu, çok-dinli, çok-uluslu, çok-dilli bir yapıya sahip olan ve değişik renkteki ipliklerden dokunmuş karmaşık bir ağ görüntüsü veren Osmanlı İmparatorluğu'nun bu çok katlı

beşeri gerçekliğine karşı duyarlı kılmayı hedeflemektedir. Ağı oluşturan her ipliğin kendi meşru varlığı ve özelliği ile uzun bir hikâyesi vardır. Hikâye her anlatılışta daha bir dallanıp budaklanmakta ve daha anlamlı olmaktadır. Ancak Osmanlı gerçeğini oluşturan farklı bütün grup ve katmanların birlikte ele alınması sayesinde bu tarihin göz kamaştırıcı zenginliği anlaşılabilir.

Aron Rodrigue
Paris, 1997

GİRİŞ

Çok sayıda dindaşımızın yirmi asırdır türlü acılar, yasaklamalar ve hakaretlere maruz kaldığına, ama birer insan ve vatandaş olarak haysiyetlerini yeniden kazanabileceklerine inanıyorsunuz;

Yoldan çıkmışları kınamak yerine ıslah etmek, körleşmişleri bir başlarına bırakmak yerine aydınlatmak, bitkinlere acımak yerine onları tutup ayağa kaldırmak gerektiğine inanıyorsunuz;

Bütün dünyanın Yahudileri, eğer tüm bunlara inanıyorsanız, gelin, çağrımıza kulak verin...¹

O tarihte henüz yeni kurulmuş olan *Alliance Israélite Universelle* (Evrensel Yahudi Birliği), 1860 tarihli çağrısında, Avrupa uygarlığından uzakta yaşayan Yahudi cemaatleriyle ilgili olarak bir eğitim ve dönüşüm süreci başlatmanın şart olduğunu böylesi ateşli sözlerle vurgulamaktaydı. Örgütün amacı, zulme karşı savaşıp, Yahudilerin özgürlüklerine kavuşamadıkları ülkelerde bu hukuksal özgürleşmeyi (*emancipation*) sağlamaktı. Ancak bu özgürleşmenin hukuki boyutunun yanında toplumsal bir boyutu da vardı ve Alliance, bu iki ögeyi bölünmez bir bütün olarak görüyordu. Toplumsal özgürleşme, "Doğu'nun belli bölgelerinde, bir yenileştirme (*régénération*) misyonunun tam anlamıyla üstlenileceği yerlerde..."² özellikle önemliydi. "Yenileştirme"nin vasıtası ise modern eğitim olacaktı.

Seçkin Fransız Yahudi tabakası içinde Doğu'daki Yahudilerin yazgılarına dair gösterilen bu ilgi, Avrupa Yahudilerinin modern

çağdaki tarihleriyle sıkı sıkıya ilintilidir. Aydınlanma ve Fransız Devrimi'yle birlikte özgürleşme çağının başlaması, örgütlü (*corporate*) toplumların çözülmesi ve Yahudilerin ondokuzuncu yüzyıl boyunca, hangi ülkede yaşıyorlarsa o ülkenin "ulusal" hayatıyla gittikçe daha fazla bütünleşmeleri, Yahudi dünyasında o zamana dek görülmeyen bir parçalanma yarattı. Bütün Yahudiler onsekizinci yüzyıla dek Musevilik, *halaha* (Yahudi dini hukuku) ve özerk cemaat ilkelerine dayalı olan ortak bir dünyayı paylaşmışlardı. İbadet, dil, giyim-kuşam ve geleneklerde elbette yerel farklılıklar vardı; ancak ister Eşkenazi ister Sefardi toplumlarında olsun, Yahudi hayat tarzının esasını dinsel gelenekler oluşturuyordu. Bu âlem, modern devletin doğuşu; Avrupa Aydınlanması ve onun Yahudi versiyonu olan *haskala* (Yahudi Aydınlanması), sanayi kapitalizminin gelişmesi, hukuki ve siyasal özgürleşme hareketi sonucunda geri dönülemez bir dönüşüm geçirdi. Bu gelişmelerin ortaya çıkardığı dayatmalar, modern Yahudi tarihinin ana hatlarının çizilmesinde belirleyici olmuştur.

Bu dönüşüm süreci önce Batı ve Orta Avrupa'daki Yahudilerde başladı, sonra doğuya doğru yavaşça yayıldı. Ondokuzuncu yüzyılın ortalarında Batı Yahudiliğinin önde gelen kesimleri, dünyanın diğer bölgelerindeki Yahudilerden bütün yönleriyle farklı hale gelmişlerdi. Bu seçkin insanların burjuvalaşması (*embourgeoisement*), bunun sonucunda gittikçe artan kültürel etkileşim (*acculturation*) ile Avrupa burjuva kültürü ve uygarlığıyla olan bütünleşme, onların, gerek yakın gerekse uzak ülkelerde geleneklerini sürdürerek yaşayan yoksul Yahudi kitleleriyle olan ilişkilerinde kaçınılmaz olarak yeni sorunlar ortaya çıkardı. Yoksulların ıslahına ve kurtarılmasına gerektiğine ilişkin zamanın yaygın görüşleri yanında, geleneksel Yahudi toplumuna Aydınlanmacı bakış açısıyla yöneltilen eleştirileri de benimseyen Avrupalı Yahudi seçkinler –özellikle Fransa ve Almanya'dakiler– ister Alsas, ister Bavyera, isterse de Posen'de olsun, "geri kalmış"

tüm Yahudi toplumları "uygarlaştırma" amacıyla bir "yenileştirme" programı geliştirdiler. Batı ve Orta Avrupa'ya değişim getiren sürecin aynısının kısa sürede Doğu'ya da yayılarak orada yaşayan Yahudileri, sözgelimi Çarlık rejimi altında yaşayan milyonlarca Yahudiyi, rejimin daha aydın bir hale gelmesiyle birlikte "uygar" vatandaşlara dönüştüreceği yolunda yaygın bir beklenti oluşmuştu.

Fakat ehliyetsiz ve ihmalkâr yöneticilerin yönetimi altındaki İslam dünyası umut verici gözüküyordu. Avrupa'nın Ortadoğu ve Kuzey Afrika'yla olan ticaretinin büyümesi (bu durum, buralarda yaşayan Yahudilerle giderek kuvvetlenen ilişkiler kurulmasına yol açıyordu), Sefardi ve Doğu Yahudilerinin hayat şartlarına ilişkin bilgilerin basında yer alması ve yerel Yahudi ileri gelenlerinin yardım çağrıları, ondokuzuncu yüzyılın ortasında Batı Yahudiliği liderliği açısından bir "Doğu Yahudiliği Sorunu"³ yaratmaya yetiyordu. Batı Yahudilerine göre Doğudakiler sefil, cahil, "geri kalmış", "aydınlanma karşıtı", uygarlığa yeniden dahil olmak için Batı'daki kardeşlerinin yardımına ihtiyaç duyan insanlardı. Bundan dolayı, "yenileştirme" kapsamına İslam topraklarındaki bu talihsiz dindaşlar da alındı. Amaç, özgürleşmiş Batılı Yahudi imajına özenerek Doğulu Yahudiyi yeniden inşa etmekten başka bir şey değildi.

Bu "yenileştirme" programını uygulamaya koymak için *Alliance Israélite Universelle* (bundan böyle A.I.U.) adı altında kurumsal-örgütsel bir çerçeveyi geliştirenler Fransa Yahudileriydi. Yasal yönden özgürleşmesini gerçekleştiren ilk Yahudi cemaati olması ve oldukça merkezîyetçi bir yapıdaki bir idare meclisince yönetilmeleri Fransa Yahudilerine, diğer Avrupa Yahudileri (özellikle Ren Nehri'nin ötesinde yaşayan ve eşit haklar elde etme yolunda hâlâ mücadele veren Yahudiler) nezdinde bir liderlik konumu sağlamıştı. Kendi özgürleşme sorununu çözen Fransa Yahudileri, Fransa sınırları dışındaki diğer cemaatlerin de aynı hakları kazanmasına ve "yenileştirme" sürecine girmelerine yardımcı olmak

"Kitabımın Türkçe yayınlanmasını büyük bir memnuniyetle karşılıyorum. Hoşnutluğum, eserinin bir başka dile çevrildiğini gören bir yazar için bütünüyle doğal sayılabilecek akademik nedenler kadar, kişisel nedenlere de dayanıyor. İstanbul'da doğmuş olmama rağmen dolayı Türkçe, benim ilk aldığım kültürde belirleyici bir öğe olmuştur. Çocukluk yıllarımın tamamı, ataların ve ait olduğum cemaatin yüzyıllar boyunca toplumsal yapısının ayrılmaz bir parçası olduğu Türkiye 'de geçti. Eserimin, bu toplumsal çevreyi bu kadar uzun süre beslemiş olan bir memleketin dilinde okunduğunu görmek benim için bir sevinç kaynağıdır.

Bu kitabın yayınlanmasının beni hoşnut kılan akademik nedenlerine gelince : Türkiye Yahudi cemaatinin tarihi ve kültürü, geniş toplum kesimleri arasında olduğu kadar ülke içinde ve dışında Türk-Osmanlı tarihi ve kültürü üzerinde çalışan bir çok bilim adamı arasında da pek iyi bilinmemektedir. Türkiye'de konuya ilişkin olarak yayınlanan çalışmaların ve basında çıkan yazıların büyük bölümü, genelde, bu tarihin yetersiz bir kavranışına dayanmakta ve pek de hayırlı olarak nitelendirilemeyecek görüşlere sahip belli çevrelerin yönlendirici etkisini taşımaktadır. Bu kitabın, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti'nin hayatında önemli rol oynamış bir grubun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacağını umuyorum. Burada bu Yahudi cemaatinin tarihindeki bir kesiti, cemaatin geçmişi-ne ışık tutmak amacıyla araştırmaktayım. Fakat aynı zamanda, bu tarihsel gelişimi, onun ayrılmaz bir parçası olduğu dünya Yahudi tarihiyle birlikte Osmanlı-Türk tarihiyle de bütünleştirme amacı güdüyorum."

Aron Rodrigue

ISBN 975-8087-15-0

9 789758 807150

